

ПИЈЕМОНТ

Директор: Бранко Божовић

Оснивач: ЉУБОМИР С. ЈОВАНОВИЋ

Уредник: Коста М. Луковић

После датог нам Устава...

(Писмо једног угледног родољуба)

Скопље, 25. децембра

У тренуцима када наши синови са Вардара гину заједно са својом браћом из Шумадије на обалама Дрине и Саве; у тренуцима када се ствара велика југословенска држава, ми смо доживели највећу срећу која се може доживети: Његово Височанство Престолонаследник Александар, одајући признање храбрим синовима прастаре српске државе, изједначио нас је потпуно у свима правима, слободама и дужностима са нашим суграђанима из старих граница.

И на нас је, дакле проширен Устав. За нас тај државни акт нема толиког значаја колико за нашу небраћу с оне стране Брегалнице. Ми смо и без важења Устава за нове крајеве живели под једним сношљивим режимом, који нам је пружао довољно гаранције и за личну и имовну безбедност; ми нисмо били само поданици, већ и грађани; ми нисмо имали само дужности, већ и права; ми се, једном речи, нисмо осећали ни понижени ни увређени. Али нама је сада особито мило, што ће бугарски листови, који шиљају шовинистичким једом на све што је српско, морати сада да положе оружје, јер више у Краљевини Србији нема „разних народности“, „две врсте поданика“, „два разна режима“ и т. д.

Јединосушна и нераздељива је Србија наша. На силу Бога стваране, бугарским новцем одржаване и распостране лажи о нехомогеној Србији после освете Косова; бајке о тобожњим насиљима званичне Србије према „туђим народностима у Старој Србији и Македонији“ — демантоване су с једне стране жарким патриотизмом бораца

са Вардара и Брегалнице, а с друге стране проширењем Устава и на нове крајеве.

Наши злуради суседи Бугари сад су потпуно побеђени. Они увиђају јасно ове три ствари: (1) да је Нова Србија у овом рату показала исто пожртвовање као и њена ослободитељка прекумановска Србија; (2) да у прекумановској Србији влада, после слома друге аустријске офанзиве, исти режим као и у Новој Србији; и (3) да између Шумадије и Нове Србије нема, нити и када може бити ма какве разлике. За Бугаре, то значи пораз; За Србе, то је утеха и задовољство!.. Д.

Из бојне линије

Ало Ваљево!...

У селу Лисковићу причао ми је један сељак ово:

— Д'воше, пријашњељу драги, Швабе и ођ' код нас и поставише телефоне у моју кућу. Ја, право ши рећи, стар човек па ме и сирах. Служим их: доносим воду, дрва и шако, знаш. Док чујем ја ће он кроз ону рукуницу (слуш лицу) ви е: „Ало Ваљево, ало Ваљево!“. Заокупио па све Вљево те Ваљево!.

Дрхшим ти ја... знаш, и по томе већ знам да су Швабе у Ваљево. Таман ши ја шо мислим, док нареди Бог, а наши шравнели посуше око куће: пију, фију... пију, фију... а мој ши Швабо скочи... те и он и они војници други клиснуше преко овије њива као зечеви, побегосе, амд знаш како!..

— А где побегосе? упишах.
— У Беч, браше, ја где би друго! — одговори ми сељак врло озбиљно.

Краљев поздрав војсци

Начелник штаба Врховне Команде добио је од Њ. В. Краља овај поздрав о божићњим празницима:

Вама, свима официрима, подофицирима, капларима и редовима наше победоносне војске, честитам светли празник Христа Спаситеља и све скупа поздрављам лепим српским поздравом „Христос се роди!“ Са вером у Бога, жељом и тврдим уверењем у коначан успех, благодарим на силном пожртвовању свима и узвикујем: Слава свима сенима, за спас отаџбине, палих витезова!

Живела наша јуначка војска! Живели Срби на све четири стране света!

Нека се овај поздрав Њ. В. Краља прочита свима јединицама поверене ми команде и пропрати узвиком:

„Да живи Његово Величанство Краљ Петар I.

Да живи Њ. Краљевско Височанство Престолонаследник Александар!

Да живи Краљевски Дом!“

Часни изузеци

— Макс Нордау и Липкнехт о рату —

У „Тану“ је објављено једно отворено писмо Макс Нордау, у коме он изражава своју љубав према Француској. Он свечано изјављује, да су Французи против своје воље увучени у рат и готов је да посведочи, да августа месеца, док је он био у Француској, ниједном аустријском поданику није дирнута ни длака на глави.

Бечка штампа негодуете и тражи да се Нордау избрише из списка германских писаца.

Липкнехт, који је одбио да гласа за војне кредите, овако објашњава зашто је гласао против кредита:

— Ниједан од народа, који

ратују, није хтео рат. Рат није отпочет да се побољша стање немачког или ког другог народа. Рат је изазвала удружена акција немачке и аустријске војне партије, које су се надале, да ће у припомоћ своје дипломатије изненадити противнике.

Ситуација

— Кратки извештаји са свих бојишта. —

Београд, 27. децембра.

На нашим фронтovima нема промена. Непријатељ је почео да се утврђује код Панчева.

У Пољској су отпочеле важније борбе у пределу Боржинов. Код Млаве су Руси имали омање успехе. — У Буковини Руси су узели места Гоураба, Хоумора и Букрехоц. Ове се тачке сматрају као кључеви за Ердељ.

На западном фронту Фран-

цузи продужавају своју офанзиву. Јуче су борбе биле у Аргоњи и у шуми Грири.

На Кавказу Турци су потпуно тучени. Званични руски извештаји показују, да су два турска корпуса потпуно уништена.

Руси у Мађарској

— Карактеристично писање мађарских листова —

Мађарски листови јављају да су Руси поново прешли Карпате и освојили Екерљезе. У листовима се не крије критичност положаја и опомиње се становништво да буде мирно.

Овај је упад последица руских победа на Карпатима. Према великом обиму операција, које су руске трупе извршиле на Карпатима, може се веровати, да је сад у питању фактичко освојење Мађарске.

Карл Маркс и европски рат

— Оснивач научног социјализма пророчки је предсказао садашњи рат —

Пре 44 године, поводом анексије Елзаса и Лотрингије од стране Немаца, Карл Маркс је устао против тог немачког насиља и указао на кобне последице његове. У „Делу“ за 1895. годину изашло је мишљење Марксово о тој анексији. Између осталог ту се вели:

„Војна камарила, професори, грађани и кафанска политика кажу, да је анексија Елзаса и Лотрингије једино средство да се Немачка за вечна времена сачува од рата са Француском. Међутим, анексија је напротив најсигурније средство да се тај рат претвори у европску институцију. То је у истини

најсигурније средство да се у подмлађеној Немачкој овековечи милитаризам или војнички деспотизам, као једна неодољивост ради одржања западне Пољске, Елзаса и Лотрингије. То је најсигурнији начин да се мир који треба да настане претвори у просто примирје, док се Француска толико не опорави, да изгубљено земљиште потражи. То је најсигурнији начин на који ће Немачка и Француска, узајамним разједањем саме себе упропастити.

Шерети и будале, који су пронашли ову гаранцију за вечни мир, треба бар из Пруске историје и из Наполеонова лањскога лека у Тилзит-

Јунак с Мачковог Камена

— Мајор Велимир Чекеревца —

Када се српска застава развила, а двоглави орао раширио своја велика крила, купио своје соколове и упутио се југу својој браћи да их покупи све у једно гнездо, тада је и он полетео као соко на челу своје чете. Као командир чете одликовао се у свима борбама од Куманова, Бакарног Гумна, па све до Битоља.

Успео је да први са својом четом уђе у Битољ. Кроз кишу граната, шрапнела и пушчаних зрна, он је на челу своје чете покушао јуриш са речима: „Ко хоће самном, напред!“ У томе смелом плану успео је: на челу своје чете он је ушао први у Битољ. Застава његовог пука прва се заледршала у поносноме

Битољу.

Због његове необичне храбрости био је после битке произведен у чин мајора и одликован златном медаљом за храброст.

После битке на Битољу, његов је пук требао да иде у помоћ Црногорцима на Скадар. И тамо се он јуначки показао; нарочито је био ревностан и неустрашим при спасавању својих војника са лађе, кад их је турска оклопњача „Хамидија“ напала. Ево једне песме — најбољег доказа колико су војници волели свога командира Чекеревца:

Кад се овај ужас сврши,
„Хамидија“ морем оде,
А капетан Чекеревца
Одмах ступи ближе воде
До рамена воду гази
Тамо, амо звуда лети,
Рањенике с' брода пита:
„Могу л' ране преболети?“
Он бејаше целог рата
Ратни вођа прве чете,

Оч војника сваког тражи
Ко рађено своје дете.

Ова искрена и простодушна написана песма завршава се речима:

У част нашег ратног друштва,
О Васкрсу нашем свену —
Ово дело посвећујем
Свом мајору Чекеревцу.

Из саме се песме види колико су војници волели свога старешину. Био је омиљен и код војника и код другова; нарочито су га старешине воделе због његове храбрости и неуморности на послу.

Он је из тридесет прве класе питомца Војне Академије, коју је свршио са одличним успехом. Међу првима је био свакад: и кад се борио и кад је полагао испите. У рату с Бугарима, на Ретким Буквама, борећи се три дана без хлеба и воде, рањен је био тешко у десну руку.

Рат с Аустријом затекао га је као команданта подо-

официрске школе у Скопљу. Храбри мајор није могао, а да се не врати својим милим и храбрим војницима.

Био је одређен у једном од наших одличних пукова, као командант трећег батаљона. И овде његов батаљон није остао неопажен. Шестог августа први је са својим батаљоном изашао до пирамиде, на врх Цера. Лично је својом руком бацио пет бомби на непријатеља. За ово његово јунаштво Војвода Степановић му је честитао лично, пред целом војском и предложио га за потпуковника и Карађорђеву Звезду с мачевима. Такође генерал Рашић му је својом физиткартом благодарно и честитао.

Петог октобра, при јуришу на Мачков Камен, борио се раме уз раме са Краљевићем Ђорђем и био је рањен у руку и ногу. Војници су га превели исцепаном кошу-

љом. На молбу војника да га пренесу на превејалиште, одговорио им је:

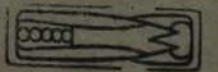
— Шта, зар да вас оставим да вас живе похватају?! Хоћу јуначки да погинем с вама заједно. Напред, јунаци!

Сутра дан непријатељ је поново покушао да продере, али је неустрашиви батаљон мајора Чекеревца одбио све нападе непријатељевог.

Око осам сати један непријатељски метак је просвирао кроз главу храброга и паметнога мајора. Војници су му одмах притрчали. На његовом лицу лебдео је последњи самртнички осмех. У самртном ропцу болно је изговорио: „Носите ме кући!“

Тако је завршио свој честити живот храбри и заслужни мајор Велимир Чекеревца. Слава му!

Ж. М.

ском миру да знају, како оваква насилна средства за ућуткавање једнога за живот способног народа, управо доносе противност ономе што се жели. А шта је Француска, чак и после губитка Елзаса и Лорена, према Пруској после тилзитског мира!

Ако је француски шовинизам док су трајали старински државни одношаји имао извесног оправдања у материјалној чињеници, да су од 1815 год. Париз а с тим и Француска после неколико изгубљених битака опљачкани — какву ће нову храну он тек добити кад граница буде источни на Вогежима а северно на Мецу?

Да Лотаринжани и Елзашани желе благодети немачке владавине то се не усуђује тврдити ни... теутоман. Прокламује се принцип Пангерманизма и „енгурних“ граница, који би с источне стране до лепих резултата довео и Немачку и Јевропу.

Кома није памет помућена грајом тренутка, или ко нема интереса да помрачује памет немачком народу тај мора увидети, да *рат од 1870. ишчо тако неодољиво носи у себи будући раш између Немачке и Русије, као што је рат од 1866 год. носко у себи раш од 1870 год.*

Ја велим неодољиво, неизбежно, осим невероватног случаја да пре тога букне револуција у Русији. *Ако овај невероватни случај не насуди, онда се рат између Немачке и Русије још сад може смашрати као сасвим поуздан факт.*

Стоји сасвим до садашњег држања немачких победилаца да ли ће овај рат бити користан или штетан. *Ако они узму Елзас и Лошарингију, онда ће Француска с Русијом заједно ратовати против Немачке. Сувишно би било испицати несрећне последице тога...*

Како су побегли?

— Бегство Аустријанаца из Београда —
(Успомене и утисци једног трговца)

Почели смо да преживљујемо тешке и мучне дане. Првих дана када су Аустријанци ушли у Београд били смо толико заплашени, да се ретко ко усудио да изађе на улицу. Аустријанци су ушли у Београд и ми смо постали робови. Аустријанци ће остати у Београду и ми нећемо за дуго време бити слободни. То је била мисао сваког који је остао у Београду. Многи ће се упитати: па зашто су остали у Београду, они који су знали да ће Аустријанци ући у Београд, а још поред свега тога знали су за сва насиља и недела, која су они починили у местима која су освојили?

Одговор би био прост: Сви смо морали остати из финансијских разлога!

Ето, отпочели смо живот пун беде и невоље. Ко је имао пријатеља, изгубио га је; ко је имао познаника, ишчезао је. Себичност и неповерење, то су биле две карактеристичне врлине нашег тринајестодневног живота под Аустријанцима. Како зла и не-

срећна судбина за све нас! Без наде на добро, без помисли на слободу, преживели смо шест ропских дана од 19. до 25. новембра.

Први пут, ноћу између 25 и 26 новембра, чула се потмула топовска пуцњава а по неки пут и мало јаснија сарајских и космајских положаја. Да ли су то знаци добри или су то весници још тежих дана, није се могло знати. Освануо је 26. новембар. И оно мало наде коју смо добили слушајући ноћу топове, нестало је кад смо видели овога дана нову аустријску војску која је журно марширала положајима ка Торлаку и Авали. Затим, велики топови који су превлачени из Земуна, аутомобили, болничка кола, комора и т. д.

Како се завршила борба на Космају у нашу корист Аустријанци су се повукли 27. новембра на линију Ковиона—Крајкове Баре. Истог дана у Београду се почело примењивати одступање. У правцу Сава, на коју, су била намештена два моста, кретале су се

густе колоне разноврсних морцијских кола. У току 28. новембра пуцњава топова све се више чула, али тога дана нисмо смели помислити на тако радосну вест, да ми можемо бити слободни.

29. новембар, био је дан кад смо већ чули многе радосне вести: Ужице, Ваљево, Обреновац, опет су наши.

Идућег дана Аустријанци су почели одступницу у потпуном нeredу. То је био прави крљанац од кола и аутомобила у позадини. Од Торлака до савског моста кретали су се непрегледни редови кола и аутомобила. У самој вароши многим улицама није се могло проћи од кола која су чекала ред, да се опросте Београда и што пре побегну у Земун. Београд је изгледао као варош пред поплавом. Аустријски жандарми са варошким патролама трчали су од куће до куће и извлачили из њих људе, жене и децу. Водили су их у касарну седмог пука, и ту, кад су прикупили око 1500 београдских становника, под строгим војничком стражом спровели су их у Земун.

На све стране где погледам по Београду, видим само кола, аустријске жандаре и војнике како јуре ка савском мосту. Кола се у пролазу закачују једна за друга, ломе им се точкови и изврћу се. Пуцају колани, а кочијаше их још најчешће сами секу, испрежу коње да само изнесу главу. Тек што је настао лом од силних кола, београдским улицама, отпочело је бегство војника. Појединци, или у групама, без пушке, шајкаче и друге војничке опреме, трчали су уплашени тражећи где је Сава.

Целу ноћ између 30. новембра и 1. децембра с једне стране слушали смо страшну артиљерску ватру, а с друге стране шкрипу кола, дреку кочијаша и војника, која је проламала београдске улице. Идући дан, 1. децембар, био је врхунац аустријског бегства, панике и нереди. Док су они бежали ми смо се посакривали по кућама, и тек ко је имао леп таван могао је да посматра аустријско бегство из Београда.

У јутру 2. децембра наши грађани почели су излазити на улицу, чули смо наше то-

пове и одмах је отпочео напад на заостале аустријске војнике. Наша деца пресрета-ла су аустријске војнике, који су били збуњени и заплашени, водили су их у општинску или нашим патролама које су долазиле од Торлака. Жене, охрабрене нашом победом, заустављале су збуњене аустријске бегунце, отимале им пушку и осталу војничку опрему. Ко се није десио да види како је то изгледало у Београду 1. и 2. децембра, тај не може лако поверовати, да је једна жена заробила три војника потпуно наоружана и то у моменту кад су наше патроле биле изван вароши.

Око 7 и по сати 2. децембра, Београд је био потпуно очишћен од непријатељских трупа.

Ушуњали су се у Београд 19. новембра, око 9 сати пре подне, а побегли су из њега 2. децембра око 6 у јутру. Ни генерал Франк, ни његови наредбодавци из Беча, ни су могли ни у сну сањати, да ће се триумфални поход Ђесарове војске овако брзо и овако бедно свршити. Али, ко ће као Бог!.. — н.

Рат без милосрђа

— Како ратује Немачка —

Познати немачки диплома-ма граф Ревентлов изговорио је недавно на једној свечано-сти речи, које најбоље карактеришу дух, у коме Немачка води садањи рат:

— Срећан исход овога рата за Немачку зависи од тога, да ли ће ратовати без милосрђа и без обзира на икакве хуманитарне разлоге. — Овакво резонување може лако културним народима да објасни зашто Немци онако некултурно ратују.

Мисија Браће Бекстон

— Неоснованост бугарских права на грчку Македонију —

Познати бугарски пријатељи и чланови енглеског парламента браћа Бекстон отпутовали су из Атине, не успевши да грчке кругове скло-не на територијалне уступке Бугарској. Браћа Бекстон су из Атине пошли са увере-

њем, — по њиховом личном признању — да су, на њихово велико изненађење, бугарске претензије на грчку Македонију неосноване.

Грци су доказали неоспорним фактима, да је грчко становништво процентуално јаче од Бугара у свима пределима, на које ови полажу право.

Хуснија Куртовић

— потпоручник — питомца Војне Академије —

У последњим борбама против Аустријанаца погинуо је потпоручник Хуснија Куртовић, родом из Гаука у Херцеговини.

Покојни Хуснија рођен је у Му-слманској породици, за коју се може рећи да је потпуно српска, Јер сви чланови те породице су од увек признавани као Срби, што је реткост код босанских мухамеданаца и херцеговачких Му-слмана. Та породица, као и остале муслманске у Херцеговини, сачувала је традицију о свом српском пореклу кроз сва времена. Осим тога у тој породици сачувано је и наше старо писмо, којим се и данас служе мушки и женски чланови те породице.

Васпитан у такој породици и одрастао у једном крају који је скроз националан, покојни Хуснија, још као дете, зажелио је да ради на ослобођењу своје отаџбине. Због тога он реши, да постане српски официр, како би могао оружаном руком радити на ослобођењу своје уже отаџбине. Због тога је он, чим је свршио шест разреда гимназије, са својим рођаком Алијом, пребегао у Србију, где су, после извесног времена примљени у Војну Академију.

Као питомца Војне Академије ушао је у овај рат, који је имао да донесе ослобођење његовој ужој отаџбини. У рату је произведен за потпоручника. У свим борбама одликовао се изванредном храброшћу, тако да су га његови претпостављени необично ценили.

Хуснија сартно погођен, умро је у време кад није могао догледати ослобођење своје Херцеговине. Али он је ипак умро задовољан. Баш у последњим тренутцима свога живота јављено му је, да је наша офанзива успела, и да је непријатељски центар цробијен. Хуснија, налазећи се већ у самртничком ропцу, рекао је: „Драго ми је што видим да нисам цабе дао свој живот. Не жалим што умирем.“ Хуснија је умро у оно време кад су наше армије муњевитом брзином прогониле разбијеног непријатеља.

Лака му српска земља коју је толико волео!

(„Р. Дн.“) Ј. Д.

Патриотизам са амвона

— Беседа говорена малодушнима —

Изазећи на ово свето место данас, ја се сам питам: о чему да говорим браћи мојој? И питајући се тако, слушам ја одговор браће моје:

На крвавом разбојишту су очеви и браћа и синови наши. Домови наши прибежишта су изнемоглих старца, слабих жена и ситне нејачи. Умукнуо је смех и радост и песма. Ми смо напуштена сирочад и у сузама и у страху од неизвесности проводимо дане и ноћи. Заглушила нас је рика топова, језиво нас потресају уздаси рањеника и свуда осећамо задах ужаса и крви и смрти. Отиснути на пучину и гоњени буром узалуд се паштимо за сламом утехе и наде и спасења. Има ли гдегод спокојства и мира у светим књигама твојим, у мудрости људској и у речи твојој, о свештениче! Где је Бог и када ће нас обасјати сенком своје правде и милости? Да ли ће бити краја кадгод трпљењу нашем и невољама нашим?

Живот људски, браћо моја, по општем схватању и по његовом историјском развјетку, није ништа друго до једна пространа позорница непрекидне борбе, једна огромна арена побеђених и победилаца. Не морају ратови народа и раса и вера обележавати ту борбу. Ратују људи и без ратних владалачких прокламација и топова и бајонета. Људи ратују и у миру.

Пре последњег рата с Турцима и Бугарима и сад с Аустријом — рећи ћете ви, наша земља и наш народ уживали су мир. То је заблуда браћо моја. Није то био мир. То је било наличје мира. То је био рат у миру. Ратовали су бојати с богаташима, научници с научницима политичари с државницима, сиромашни са сиромашнима — ратовали су међусобно све сами синови једнога имена и крви и вере. И ратовали су с подлошћу и неваљалством и пљачком. Где, такво је било оружје наше! И у томе мрачном рату пропало је више уздаха, болова и душа и части, него што је у сва три ова рата пропало крви наше и живота људских. Као црви разједа-

ли смо ми заједничку будућност своју.

Јелте, да је то било једно неславно време? Ја га се стидим. Стидите га се и ви, браћо моја, као што се стиди савет ружнога дела и ружнога живота.

Јунаци с Цера, Црне Баре, Крупања, Београда и Смедерева буне се кроз свој мрки поглед и кроз свој херојски дух, против наше малодушности и коре слабост вере наше.

Ми станујемо у рововима, пуним воде, блага и мрза — и нисмо калави и није нам хладно. Од камена су постеле наше и небо нам је покривач и светила су нам звезде — и наш је сан сладак и чаробан. Ми се хранимо црним хлебом и гладујемо и груди су наше као стене и снага нам је као челик. Преко планина ходимо и нисмо заморени. Ми живимо животом смрти и крви и рана — и живот нам није горак и досадан. Ми идемо напред и осгупамо назад — и вера је наша као Бог непоколебљива. Надчовечанска прегнућа и напоре чинимо — и не уздану смо и никоме се не по-

жалисмо.

А ви? — Ви наричете за миром и за корзом и лиферацијама и повцем и личним угодностима и свим оним, што мир чини одвратним, што је развраћало дух, умртвљавало мисао и сваку вишу борбу сводило на предмет за подсмех.

Ми се жртвујемо за једну светлију будућност. Вама је дража мракна садашњост. Ми не мислимо о себи. Ви се унезверено по стотину пуга питате: шта ће бити с нама? Ми гледамо у небо. Ви сте погнули главе, гледате у прашину.

Преморена, Србија је најмање желела рат. Њој је рат подмукло наметнут.

Србија не ратује ради пљачке и отмице. Она брани неприкосновеност свога отаџбине и свога сунца.

Србија не ратује, да поробљава, но да ослобођава.

Србија не ратује противу просвећености, него у име просвећености. Ратује с дивљацима, који бомбардују универзитете и музеје и споменике и болнице.

Србија не ратује с малим и не-

моћнима, но ратује са гитицима, што од хрмова божјих праве коњушнице и кољу мачу децу и убијају рањенике.

За ствар људске правде и за ствар божје правде ратује Србија.

Ко данас тугује за миром — сраман је савременик величанствених догађаја и требао је да се роди и да живи у једном кукавичком и пигмејском времену.

Ко данас жали своју снагу и своју младост и крв — рђав је син своје отаџбине.

Кома су данас пречи милиони и палате и положаји — тај никада није искрено љубио свој народ.

За онога који данас није носан својим страдањем — није слобода. Такав је требао бити роб.

Ко данас не зна за жртву — нема у себи светиња, а без светиње људи су и људи.

Ко данас не верује у победу нашу — тај не ује у царство неправде и вређа Бога.

Ми нећемо пржора. Успехе тражимо ми, о свештениче!

Пре него што се роди сунце првога пролећа, остварен ће бити

Дневне вести

Народна Скупштина

Прва седница Народне Скупштине после Божићних празника одржаће се 19. јануара 1915.

Читаоцима

Због једне шренушне техничке незгоде у нашој штампарији „Пијемонт“ јуче није могао изаћи.

Поклон вардарском пуку

На годишњој скупштини округа смедеревског, која је била 22. о. м. решено је, да се из окружног буџета изда 2000 динара за куповину заставе за вардарски пук, који се онако славно показао приликом аустријског напада на Смедерево.

Раљски вијадукт

Раљски вијадукт биће готов најдаље до 1. јануара. Сви радови око успостављања вијадукта сасвим су убрзани, те се може сигурно рачунати да ћемо имати редован саобраћај за Нову Годину.

Управа бродарског друштва

Управа Српског Бродарског Друштва отпочела је рад у Радујевцу. Чиновништво и остало бродарско особље управа је одмах позвала да се јави на дужност.

Порези у новим крајевима

У првој половини јануара месеца састаће се порески одбор у Нишу, да изврши разрез порезе за нове крајеве.

Окружне благајне

Министар финансија наредио је да све окружне благајне одпочну рад. Ово се нарочито односи на благајне оних округа, који су били евакуисани због упада аустријске војске.

Умрли лекари

Пре неколико дана умрли су дугогодишњи лекари Никола Велимировић, лекар из Смедерева, и Коста Ристић, лекар из Младеновца.

† Антоније Милошевић

У плејаду славно палих команданата пукова у овоме рату, историчар ће морати да уврсти и Антонија Мило-

вековни сан наш, ослобођено ће бити и уједињено Српство. И једна мала земља, мучничка отаџбина паша, биће бескрајна својим границама, својом слободом и својом славом. Потомци ће нас благосиљати као што ми благосиљамо наше добре претке и име нам неће потамнити у вечности.

Јунаци с Цера, Црне Баре, Крупња, Београда и Смедерева верују у то. С њима верујемо и ми драга, браћо, моја и свака друга утеха биће нам излишна.

Свему има краја. Има краја и рату и миру, и добру и злу и светлости и мраку и мору и планинама. Тада ће бити краја и нашим заједничким патњама и страдањима. Вере имајмо само, браћо моја. Јер велики је, и непобедљив је Бог српски! Амин!

16. новембра 1914 год.
Манастир Раковица.

Јеромонах

Мих. Новаковић.

шевића, потпуковника. Командујући једним од наших најбољих пукова, он је на многим положајима заустављао непријатеља колико својим личним јунаштвом, толико и својом темељитом војничком спремом. На Кошутници (код Београда), он је стао пред свој пук и повео га на јуриш. Једно непријатељско зрно оборило га је да се више не дигне.

Слава му!

За сиротне обвезнике

Окружни Одбор округа смедеревског решио је, да се из окружне благајне изда 40.000 динара, као помоћ сиротним обвезницима и њиховим породицама.

Нестали студенти

У последњим борбама са Аустријанцима нестали су ови студенти: Ранко Младеновић, филозоф; Александар Леко, филозоф и Властимир Шићански, правник.

Учитељи основних школа

Министар Просвете наредио је свима учитељима основних школа, који су били напустили своја места због упада аустријске војске, да се врате на своју дужност.

Бој на Космају

Глас допаде сивој соколу
На Авали, баш Порчином граду,
Донесе му тица злослутница:
„Гром загрме на Ваведеније
„У зло доба кад му време није;
„Над Београд лете гавранови,
„Црни ли су, да их Бог убије!“
Кад то зачу соко од Авале,
Полетео стојном Београду,
Да он види што му тица каже.
Уздиге се небу под облаке
Па он гледа шта је и како је:
То не беше гоме из облака
Већ топови с Београдског града,
Објављују свима и свакоме,
Да је Шваба уз'о Београда;
То не беху ни врани гаврани,
Већ прослети швабовски вјиници!
Па се спусти на Краљеве дворе,
И он гледа шта се туна ради.
Туђин шета по краљеву двору,
Разваљује Краљеву ризницу,
И отима Краљеве даро е.
С двора соко полете чаршији,
Па се спусти на кућу Росију.
Али Шваба свуда притиснуо,
Много ли су да их Бог убије!
Отварају господске авлије,
Све дућане и велике радње.
Носи душман што је њему драго,
А остало на гомилу баца,
И још више: тужно робље води
Старе жене и болесне старце,
Младу децу од девет година,
Баш к'о некад Турци Јаничари!
Гледа соко, гровне сузе рони,
Сузе рони, сам се разговара:
„Боже мили, шта Србин дочека!
„Или му је сабља отупела,
„Секућ' главе турске и бугарске,
„И погане швапске и маџарске;
„Или му је нестало џебане,
„Тукућ', брате, осиног Швабу,
„Те он њему Београд уступи,
„И без сабље, и без пушке једне!“
Пак се диже соко под облаке,
Право лети цркви на Опленцу,
Задужбини славног Краља Петра.
Баш је Краљу био на јутрењу,
Свемогућег Бога помолио,
Да Србију од невоље спасе.
Кад је цркви соко долетео,
Он залупа крилима на врата,
И закликта да га Краљу чује:
„Краљу Петре, од Србије главо,
„Црни душман Београд узео,
„И без сабље, и б з пушке једне;
„Намес'ио на град топове,
„Силну војску, краљу, довукао,
„Твоје дворе душама опљачкао,
„Отворио господске авлије,
„Све дућане и велике радње,
„Носи душман што је њему драго!
„И још више тужно робље води,
„Старе жене и болесне старце,
„Младу децу од девет година!“
Кад је Краљу све то разумео,
Проли сузе низ бијело лице,
Па он узе књигу из недара,
Писмо пише Војеводи Степи:

„Војеводо, моја десна руко,
„Купи војску, колико ти драго,
„Све Моравце, те горске хајдуке,
„Шумадинце, славне устанике,
„Силне Дринце, љуте осветнике,
„И с Тимока најжешће јунаке.
„Води војску стојном Београду,
„Дунавцима на помоћ се нађи,
„Они ће ми силно изгнули,
„Бранећ' мене и моју државу!
„На сусрет ћ' ја теби изићи,
„Зај'дно ћемо Београду поћи.“
Соколу је Краљу говорио:
„Ој, соколе, сиви од Авале,
„Носи књигу Војеводи Степи;
„Војвода је јунак од мегдана,
„Он ће мени Београд вратити,
„Душмана ће за увек прогнати.“
Даје књигу сивој соколу,
Меће му је под то десно крило.
Прну соко небу под облаке,
Колубари реци долазио.
Ја кад виде шта се тамо радн,
Кикће соко од радости веље!
Тмо соко угледао Степу.
Са његовим дичним синовима,
Как' Степо сатире душмана,
Растерао Швабе на буљке,
Многе поби, а многе зароби,
Мало беше што бежати стаде,
Ал' и ове, жалосна им мајка,
Стижу Срби зубима их кољу,
Баш ко овце од планине вуци!
Соко гледа, полако се спушта,
Ка славном Војеводи Степи.
Закликтао, књигу испустио,
Војводи на коњу у крило,
Па се вину небу под облаке,
И одјезди стојном Београду.
Узе Степо књигу са кољена,
И кад виде шта му књига каже,
Удари се руком по колену,
Сузе проли низ јуначко лице,
Па полете на коњу дорату
Мећу војску своју долазио.
„О, јунаци моји од мегдана,
„Доста сте се, браћо заморили,
„Секућ' главе поганог душмане,
„И гонећ' га као какве стрине,
„Веће, браћо, да се одморимо,
„Да се, браћо, лебом заложимо,
„Да се, браћо, за пут припремимо
„Београду лепом да кренемо,
„Јера га је Швабо освојио,
„Када војска тамо није била,
„И без сабље, и без пушке једне,
„Краљу Петру да га повратимо.
„Моје село душман ја узео,
„Леп Кумодраж покрај Београда.“
Али војска на глас повикала:
„Војеводо, наша мудра главо,
„Ти нас немој данас одмарати,
„Већ оћемо право Београду.
„На што ће нам живот, војеводо,
„Срамста нас од нашега Краља,
„Да се душман Београдом шета,
„Да вратимо јоште Београда,
„Па ћемо се онда одмарати!“
Степа лепо војску саслушао,
По Краљевој књизи поступио,
Води собом славне Шумадинце,
Па Моравце, те горске хајдуке,
Силне Дринце, љуте осветнике,
И с Тимока најжешће јунаке;
И још више с Косова дивове,
Љуте змаје од хучног Вардара,
И са њима битолске јунаке,
Да се браћи у невољи нађе.
У бојни их редак уредио,
Поведе их Стојном Београду...
Кад су дошли планини Космају,
Ту их чека славни Краљу Петре,
Повео је оба своја сина:
Александра, младог војеводу,
Од престола светлог наследника,
Младог Ђорђа, достојна унука,
Још му ране нику исцељене!
Приђе Степа својо Го-подару,
Господар га лепо дочекао,
Вако њему Краљу проговара:
„Војеводо, моја десна руко,
„Ти ми сада Београда спаси,
„Честити ћу тебе учинити;
„Водим теби оба моја сина,
„Хоћу с њима зај'дно погинути!“
Љуби Степу мећу очи чарне,
Степа њега у десницу руку,
„Краљу Петре, седи поглавару,
„Неће проћи ни недеља дана,
„Ја ћу теби Београд вратити,
„И твоје ти ослободит' дворе!“
Краљу му се лепо захвалио,
Пак поздрави своју дичну војску,
И сам узе пушку од једнога
Па се стави пред војском на чело,
А са своја два јуначка сина.
Степа добар распоред учини,
И кренуше планини Космају.
Ја да видиш осиног Швабу,
Силно је се Швабо утврди,
Навукао војску небројену,
Оће Швабо још да узме Ниша,
Гордо Скопље, стару престоницу!
У зло доба Шваба је пошао,
И не рече јоште „ако Бог да!“
Јер кад наши навалише вуци,
Славан им је спомен и до века!
Отворише борбу невиђену:
Пушке грокћу, топови гругају,
Митраљеза стала силна јека,
Пева Шваби песму посмртницу.

Кад престаше пуцњи из пушака,
И топови заћугаше грдни,
И то беше Швабама о глави!
Јер сад Срби јуриш учинише,
И на Швабе шлошки нападоше,
Бајонетом крвцу проливају,
Од кундака главе мрске прште!
Ја да видиш Швабе из шанчева,
Кад видеше часа суђенога,
Плећа даше, бежати стадоше,
Низа страну, право Београду,
Хладној Сави и Дунаву правом,
Остављају пушке и топове,
Митраљезе, каре и комору.
Ту смо силан шићар задобили.
Многу војску царску задобили.
Када Космај понова узесмо.
Крет' војска право Београду,
Башна славу славног Краља Петра,
Крсно име, светога Андреју.
Ту се Краљу својеводом састану,
А са своја два јуначка сина,
Па су право Београду пошли,
У Краљеве дворе да с' одморе,
Да се рујна вина понapiју,
Какви јесу стари обичаји.
Нека пију, за здравље им било!

Гаврил Петровић
актив. варањанин.

ТЕЛЕГРАМИ

Протест италијанске владе

ЛОНДОН, 26. децембра

Италијански амбасадор у Бечу добио је наредбу да тражи објашњења и хитну исправку од аустријске владе због хапшења у Београду четворице Италијана који су задржани као таоци.

Пропаала комбинација

ПАРИЗ, 25. децембра

„Тан“ под рубриком дипломатска ситуација доноси: „Комбинација према којој је Генеријел имао да уђе у бугарску владу, пропала је. Овај је неуспех вероватно диктовао отуда, што Рад-славов и краљ Фердина нису хтели једном авантуристичном интригом компромитовати политику пипања и опрезности, која је до сада вођена. Овај гест оријентације у Софији чини да је Бугарској лакше приближити се Румунији него ли немачко-турском савезу.

Последње вести

Изјава лорда Киченера

Петроград, 26. децембра

У Горњем Дому министар војни лорд Киченер изјавио је, да се код савезника извори у људству и у муницији повећавају сваког дана и да су савезници на аушу да постигну коначни успех.

Размена заробљеника

Петроград, 26. децембра.

Е глеска, Француска и Русија извештене су, да је Немачка дала пристанак о размени ратних заробљеника, неспособних за војну службу.

Из Албаније

Рим, 25. децембра.

„Агенција Стефани“ сазнаје из Драча 23. децембра да је дан прошао на миру. Побуњеници се и даље боре са трупама Есад-паше у Кроји.

Италијанска колонија која се била укрцала на „Румберто“ опет се искрцала на копно у шоку испостава дана.

Рим, 26. децембра.

Агенција Стефани јавља из Драча 25 децембра. Јутрос је било кратко пушкарање између Разбула и Синдбађијо. Остатак дана је прошао на миру. Пароброд Румберто отпловио је за Италију. Са њим је отпутовао италијански посланик Алиоти и француски посланик Виконт од Фонтнеја. На броду је и цела италијанска колонија; сем ње и неколико лица која нису могла да отпутују.

У Драчу остаје као отправник послова конзул Платенти са једним делом особља. Власти су на броду Сардинија. Италијани који су остали у Драчу налазе се на бродовима Сардинија и Мисурата.

Аустрија нуди Србији мир

Лондон, 25. децембра

Листови доносе да је Аустрија понудила Србији мир на основици „статус-кво“. Сем тога Србија би добила северну Албанију и морску обалу црногорске границе(!)

Потопљени турски бродови

Париз, 26. децембра.

Један велики турски транспортни брод потопљен је 20. децембра при изласку из Босфора. Други транспортни брод, који је пратила турска крстарица „Медија“ потопљен је 23. децембра у Црном Мору између Синопе и Трапезунта.

Одбијен аустријски напад

Цетиње, 27. децембра.

Непријатељ је у току 25. и 26. децембра био развио нарочиту енергију противу ловћенског одреда и поред артиљеријског дејства предузимао је местимично и пешадијски напад, али су га свуда одбиле наше храбре трупе са великим губицима по њега.

На осталим фронтима није било великог догађаја.

Неутрална

Једна ратна епизода

„Дајчер Кемпфе“ под насловом „Јунакиња“ описује ову идилу: — Око једног села, причали су неки немачки војници, вођени су бојеви неколико месеца. У почетку септембра тамо смо били ми, па нас затим истерају Французи, па ми опет њих. Сада смо пак село поделили: на једном крају села стоје Французи а на другом ми.

На сред села у једној лепој кући живи једна тринаестогодишња девојчица, скоро једини становник полуразрушеног села. Кад смо ми ушли у село, она нас је дочекала као једини представник лепог пола. Њена је кућа постала официрским збориштем. Пред вратима вила се бела застава са црвеним крстом. „Ја сам неутрална“, говорила је девојчица. Она је била на курсу за милосрдие сестре, па је за време бављења Француза у селу установила за њих малу болницу.

На наша питања, да ли се не боји да се борбе не обнове, она је показујући своју белу заставу обично одговарала: „Ја сам неутрална“. Кад смо је питали где је била за време бомбардовања и уличних борби, она нам је показала свој подрум са јаким сводовима, где је био кревет и нешто животних намирница.

Та је девојка дан и ноћ непрестано бринула за нас. Кад смо

излазили из села ми јој понудимо, да је поведемо собом. Али она одби и показујући на своју белу заставу одговори: „Ја сам неутрална“.

Кад су ушли Французи она је и њих дочекала, те се побринула за њихове тешке рањенике. Село је заиста било бомбардовано, али девојчина кућа била је поштеђена.

Сад смо пола села заузели ми, а пола Французи. Она сад живи на средини и над њеном се кућом вије њена исцепана бела застава са црвеним крстом. Понекад за време ручка, кад наступи нека врста примирја, увијена женска прилика излази из куће са котарицом у руци и одлази данас на један крај села, а сутра на други. Нико не пуца, за то што знају да је неутрална. Али кад се сврши рат, она ће од Француза добити орден Почасне Легије, а од Немаца Гвоздени Крст.

Тако мора бити!

— Јованка Ландр —

Јован се протеже. Труба у даљини, позивала је, Требало је устати, отићи, ступити што пре у батаљон, Није више време лентовању. Шалон на Марни није Париз. На два километра Немци су се утврдили у рововима. Јован се протеже по други пут. Јулија се трже из сна и рече:

— Ти ме већ оствариш!
— Требало је већ да сам оти-

шао, рече Јован, устајући из меке постеле.

Труба је опомињала на дужност. Непријатеља пешадија је испред нас. Јуче Зуави у мало да буду опкољени. Без артиљерије они су просто били кошени. Већ је време да оде на своје место. Батаљон може добити наредбу за напад. Говори се, већ три дана о општој офанзиви. Јован се брзо облачио.

Тада Јулија, брижна и осетљива, учини један страстан гест, прави гест жене, свесне своје супружничке дужности. Загрливши Јована рече:

— Иди брзо, љубави моја, и мисли само на Француску.

Јован се осети још храбријим после ових речи. Није говорио ништа. Пред великом дужношћу најхрабрији људи воле да ћуте. Храбар човек је миран, сталожен, одлучан, ћутљив.

Ипак, кад је одлазио из собе, Јован се мало устезао. Пре три месеца, једнога јутра они су се раслали. Тада је Јулија била болесна, болеле су је груди и срце јој је било слабо.

— Чувај се, ништа се не плаши! Неће ми се догодити никакво зло. Ја те волим. Пази на себе мене ради.

И правећи се да не види Јулијине сузе он оде и не окренувши се, прави француски војник.

Од тога је прошло три месеца. Захваљујући предусретљивости једнога пријатеља она је могла да се састане са Јованом. Јован је добио кратко осуство. Али час

је дошао: рат, шанчеви, труба, другови, Швабе, тражили су војника, човека, месо.

— До виђења, драга, до виђења! рече Јован трчећи низ стенице мале крчме.

Али и поред све журбе, када је отишао на место где је његов батаљон био, батаљона није било. Само је остао батаљонски комесар. Он одмери Јована бд главе до пете, мало се устезаше, затим оштро рече:

— Делкур, пет дана затвора! Јован се сети своје жене и сретних часова, које је провео поред ње.

Тако м'ра бити! помисли он. Старешина је издавао наредбу: Први ров пред непријатељем, право пред вма.

Мало мрачан, са пушком о рамену, с торбом на леђима Јован је брзо ишао. Топови су грмели. Два војника су носила једнога војника, кога је куршум погодио у груди. Јован је још мислио на Јулијине пољупце.

— Тако мора бити!

Лево и десно су се ровови низали. Јован је корачајући сневао. Сневао је о својој срећи, о Јулији. Ах! поред непријатеља, када им смрт лебди над главом, кад би знале, о жене често немилосрдне, неосетљиве, бруталне или нежне, како вас људи обожавају! Помисао та један ваш осмејак чини их срећним и јуначним, и ваша писма, по сто пута читана охрабре их и поткрепљују. Питајте оне са Ипра, Роја или Сен Михела! Они су

марширали много боље када им је писала каква жена: „Ја мислим на тебе.“ Питајте оне са Лијежа, Намира и Анверса; питајте Белгијанце шта су подносили, мислећи да су заборављени!

Јован је мислио на Јулију. Његово је срце врло јако куцало.

— Још хиљаду метара и ја сам тамо.

Тако је Јован ишао, тражећи суседни ров. Али није видео никакав ров. Он стаде и устезаше се даље да иде...

На једанпут он примети немачке коњанике.

— Према швабама! наредио је комесар.

Опоменувши се пет дана затвора, Јован рече:

— Тако мора бити! И узевши пушку на готове викну:

— Стој!

Овај гест, ова одлучност уплашише коњанике и они побегоше.

Тада један француски командант одлучи да изврши напад на непријатеља. Он викну снажним гласом:

„Живела Француска.“ Французи навалише на први непријатељски ров.

Јован беше тешко рањен и био је у агонији. Командант му је лично прикачио на груди орден Почасне Легије.

Лежећи у постели, гледајући свога команданта и Почасну Легије, Јован шапуташе:

— Тако мора бити!

Затим је умро.

Подрум „Касина“
Отворен је од 8 сати пре подне до 5 сати после подне. Улазак у подрум је из Дечанске улице (капија до жандармериске касарне).

Календаре за 1915. год.

издао сам следеће календаре за 1915 год.:

Ратник Календар за 1915 г.

са овим садржајем: Календарски део по старом и новом Календару. Родослов Српског Краљевског дома. Државне светковине и празнични дани у које се радње и дућани затварају. Забавни део. Цена је Календар — 60 пд. Препродавцима 33 1/3 рабат т. ј. 40 пд. комад.

Народни Календар за 1915. год. Цена 20 пд. 100 ком, 5 — дин.

Цепни Календар за четитке 100 ком. 4 —

Велики зидни календар. Цена — 50 пд. 100 ком, 30 — дин.

Заједно са поруџбином има се и новац послати и то на име поштарине за 100 ком. Ратника 1-80 дин., а за остале — 60 пд. за по 106 календара.

Издавачка књијарница **Гене Кона — Београд**

„Пијемонт“ прима огласе по умереној цени.

Ратна пошта

Миливоје К. Стојановић еш п.поруџник командир 3 лете 3 бат. VIII пеш. пука I позива рањен је на положају 8-ог или 13. нов. при отступању и од тада се ништа не зна за њега.

Моли се сваки онај који ма шта зна о њему да јави његовој мајци Круни Стојановић Невесињска ул. број 11. Београд.

4. ов. м. одселила је се из Аранђеловца у Младеновац а одавде у унутрашњост моја мати Настасија стара 86, сестра Јелена 65 и сестрић Живко 30 година глумцем и сакат.

Ко би знао где се налазе молим за извештај на чему ћу вечито захвалан остати.

Михајло Јаковљевић ревизор Пореске Управе из Ниша.

Тражим децу: Душана и Витомира Миловановића из села Осечине, они су отишли са децом Јованом Спасојевићем. Молим ко зна нека јави Миловану Миловановићу редову прве чете IV батаљона V пука Дринске Дивизије — Ђуприја — војна болница (у понтоњерској касарни).

Стеван Ј. Јовановић редов 4 чете I бат. VII пука I позива од 14. новембра ов. г. није се никако јавио својој породици. Моли се сваки онај ко шта зна о њему да јави његовом оцу Јовану Јовановићу трговцу Јове Илића ул. бр. 2. Београд.

Тражим породицу г. Обрена Кузмановића рез. инж. мајора да ми се јави на адресу Божидар Ђурић Задарска ул. бр. 2.

Моја жена Олга из Обреновца нека ми се јави на адресу — гостионица — „Европа“ Краљево, Благоје Миленковић пензионер.

Тражим Ранка Гајића из Брасине, срез јадарски, нека се јави брату Цветку Р. Гајићу рањенику у болници Врање (соба број 3).

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

Капци од артије

Већа количина капка од артије продаје се. Упитати уредништво „Пијемонта“ — Краљ Александра бр. 12.

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

Главно Стовариште
ФАБРИКЕ СТАКЛА ЗА ПРОЗОРЕ

— Кнез Михаилова улица бр. 1. —

отворено је и могу се добити стакла у свима димензијама. 2—3

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

У кафани Панте Костића

КОД

Вука Караџића
(СКАДАРЛИЈА)

Преко целог дана точи се свеже пиво (чаша 0-20, кригла 0-30 п. д.) велики избор природног пића и српских мезелука. — Услуга брза и тачна. 13—21

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

„Пијемонт“ прима огласе по умереној цени.

Фабрика Цемента
у рипњу

има на стоваришту одличног Портланд и Роман цемента.

Обратити се Ресавска ул. бр. 69. Београд. 7—10

Фабрика Конзерви у Крагујевцу
СВЕТОЗАРА СТЕФАНОВИЋА

Поред свију врста конзерви, поврћа и воћа препоручује поштованим потрошачима добар и укуван пекмез и то у бурадима од 200 килограма, 40 динара 100 килограма: од 100 килограма 43 динара 100 килограма и од 50 килограма 45 дин. 100 кграма. 1—3

ИЗДАВАЧКА КЊИЈАРНИЦА

Геце Кона — Београд

добила је следеће ратне карте:

1. Велика карта Европе (War Map of Europe)	цена дин. 2-50
2. Europa Central (карта Европе франц. издање)	3—
3. Empire Allemand (2 листа велика са немачко-француско немачко-руским бојиштем III)	6—
4. Frontière Franco Allemande француско-немачко бојиште I лист	1-80
5. Frontière Franco Allemande (2 велика листа генералштабне карте франц.-немачко бојиште)	6—
6. Цвијић, карта Србије (Срп. Аустриско бојиште)	1—
7. Маринковић, карта Србије	2-50
Са поруџбином има се и новац послати.	5—

Ценовник I. Срп. Краљ. Повлашћене Фабрике за конзервирање меса Поврћа и Воћа

Светозара Стефановића у Крагујевцу

Поврће	У флашама		У кутијама		Паштетне	Дин. пара
	1/2	3/4	1/2	1		
Краљ. млад грашак у зрну			—70	1-20	Од гушче цигерике	1 —
Млад грашак			—50	—90	„ вилетине	0 50
Грашак у зрну			—40	—70	„ говеђине	0 50
Млада боранија			—60	—	„ свињског језика	0 50
Црвен патлиџан цео			—70	—	„ говеђег језика	0 50
„ „ цеђен			—45	—70	Конзерве од меса	
Шваргла несечена			3—	3—	Говеђи гулаш	0 90
„ сечена					Говеђе печење	0 90
Млади краставци у води			1-50		Свињско печење	0 90
Колџиони					Свињска кавурма	0 70
Од кајсија	—80	1-60	—80		Бифтек	1 —
„ брсака	—80	1-60			Рајнбратен	1 —
„ љуштених шљива	—90	1-70	—70		Лунгенбратен	0 90
„ трешања	—80	1-60	—80	1-20		
„ вишања	—80	1-60	—80			
„ јагода	—80		—80			
Пекмез						
Од шљива				1—		
„ јагода				1-20		
„ кајсија				1-20		
Пекмез од шљива у бурадима од 100 кгр. 46—						
50 кгр. 24-50.						

Фабрика је дала оштампати ценовник својих израђевина у новинама, како би дала прилике да исецањем истог свака њена муштерија снабде се. Фабрика је скувала велику количину изврсног пекмеза са кожмурицом и исти продаје само у бурадима од 100 и 50 кгр. Све израђевине шаљу се на повуку железницом. Најмања је поруџбина 25 дин.

ФАБРИКА КОНЗЕРВИ
Свет. Стевановића, Крагујевц